

Miljoenennota 2002

Visie gevraagd

Na twintig jaar van bezuinigen is de overheid erin geslaagd haar huishoudboekje op orde te krijgen. In 2001 zal voor de tweede maal in successie een begrotingsoverschot worden geboekt en de bruto schuld van de publieke sector is ruim beneden de EMU-referentiewaarde van 60 procent van het bruto binnenlands product (bbp) gedaald.

Natuurlijk, het economische tijt zat de afgelopen jaren mee en dat maakt regeren er niet moeilijker op. Maar daarmee zou het kabinet tekort worden gedaan en meer in het bijzonder minister Zalm. Door bij aanvang van de kabinetsperiode uit te gaan van een behoedzaam groeiscenario werd rust gecreëerd op het begrotingsfront. De kans op het ontstaan van tegenvallers en dus de noodzaak van pijnlijke bezuinigingen werd daardoor verkleind en die op meevallers vergroot. En dat laatste was de afgelopen jaren telkenmale het geval. Alleen al in de huidige kabinetsperiode kon er boven op de intensiveringen van het regeerakkoord van EUR 4,5 mld. nog eens EUR 6,5 mld. worden uitgegeven aan zorg, onderwijs, veiligheid en andere beleidsprioriteiten. Bovendien werd door een voorgezette lastenverlaging en -verschuiving in het kader van de belastingherziening de economische structuur van ons land versterkt en werd tevens een bijdrage geleverd aan de verbetering van het leefmilieu.

In 2002 breekt een nieuw tijdperk aan voor de overheidsfinanciën. De overschotsituatie biedt de mogelijkheid over te gaan op het structurele begrotingsbeleid zoals dat in de jaren zestig werd gevoerd. Dat houdt in dat de begroting weer kan 'meedemen' met de conjunctuur. In jaren waarin de economische groei hoger uitkomt dan de trend, loopt het overschot op, maar in conjunctureel mindere perioden

mag op het overschot worden ingeteerd. Een vorderingentekort dient ook dan in verband met de vergrijzing te worden vermeden, zo bleek uit berekeningen van de Studiegroep Begrotingsruimte van dit voorjaar. Mede getit op de recente ontwikkelingen in de Verenigde Staten zal de economische groei zich minder uitbundig ontwikkelen dan in de afgelopen jaren. Er zullen dan minder meevallers aan de uitgavenzijde (met name sociale zekerheid en rentelasten) ontstaan en op defensie is al aanzienlijk bezuinigd. Dat betekent minder ruimte voor extra overheidsuitgaven. En dat in een periode waarin door de gestegen welvaart de eisen van de burger aan de overheid toenemen. Er zullen keuzes moeten worden gemaakt en dat vereist een heldere toekomstvisie van de nieuwe regering. De komende jaren zal daarbij in het financieel-economisch beleid meer nadruk moeten komen te liggen op vergroting van de effectiviteit van de collectieve uitgaven. In de *Miljoenennota 2002* wordt de noodzaak van institutionele veranderingen overigens onderkend. Hoewel er de afgelopen jaren enkele aanzetten hiertoe zijn gegeven, blijft toch de indruk bestaan dat er meer had kunnen gebeuren.

Een voorbeeld daarvan is de gezondheidszorg, een overheidsector die in de achterliggende jaren bij uitstek werd ontzien. Hoewel de uitgaven aan de zorg reëel met 3,5 procent per jaar mochten stijgen, zijn de problemen in de sector nog niet opgelost. De wachtlijsten zijn nog steeds lang. En dat valt steeds moeilijker aan de burger uit te leggen. Waarom kan het gestegen inkomen wel worden besteed aan een verre vakantie of een tweede auto, maar niet aan extra zorg? De ervaringen van de afgelopen jaren maken duidelijk dat meer budget niet de enige oplossing is. Het probleem zit veeleer in een

onvoldoende efficiënt functionerende organisatie. Er valt hier nog veel te winnen, zo werd onlangs nog door een onderzoek uitgevoerd in opdracht van het College van Zorgverzekeringen onderstreept.

De kwaliteit van het onderwijs in ons land is relatief hoog, zo stelt de *Miljoenennota 2002*. Als percentage van het bbp geven we op Griekenland na het minste uit aan onderwijs van alle Oeso-landen. Deze situatie behoeft verandering. Immers, door de vergrijzing zal het arbeidsaanbod de komende jaren afnemen. Versterking van het economisch draagvlak is nodig en dat zal meer dan in het verleden afhankelijk zijn van het realiseren van een snellere groei van de arbeidsproductiviteit, onder meer door toepassing van ontwikkelingen op het terrein van informatie- en communicatietechnologie (ict). En dat vereist bij uitstek meer inspanningen op het terrein van onderwijs.

Gezien deze, maar ook andere beleidsuitdagingen is er meer dan voldoende reden om met belangstelling uit te kijken naar de komende verkiezingen en de kabinetsformatie.

DRS. B. VAN HEUSDEN
Economisch Onderzoek BNG